

Роль евристики доступності у вирішенні проблемних задач

ENG: The role of the availability heuristic in solving problem tasks

Кожного дня ми приймаємо безліч рішень, і часто на аналіз проблеми просто немає часу. Саме в таких ситуаціях нам допомагає евристика – збірник простих правил із нашого когнітивного арсеналу. Основною її функцією є відносно просте винесення суджень та вирішення проблем. Такий спрощений механізм мислення є еволюційно набутих. Ще в давні часи наші предки розвивали мисленнєві стратегії, які дозволяли їм успішно виживати та розмножуватись. Їхній мозок був призначений для того, щоб постійно приймати миттєві рішення, від яких залежало життя.

Одним із трьох основних типів евристик є евристика доступності. Ця евристика відіграє найважливішу роль серед усіх факторів, які впливають на оцінку частоти або вірогідності випадкових подій. Вперше цей термін був запропонований вченими-психологами Деніелом Канеманом та Амосом Тверські у 1973 році [1]. Евристика доступності – це несвідомий процес, який працює на основі поняття «Якщо ти можеш думати про це, значить, це може бути важливим». Іншими словами, легкість, з якою приклад певної події може прийти на думку (уявитися), впливає на наше судження щодо частоти, з якою ця подія трапляється. Таким чином, використовуючи евристику доступності, люди будуть сприймати подію як більш імовірну, якщо вони зможуть згадати більше прикладів цієї події. Наприклад, можна оцінити частоту розлучень, спираючись на випадки із життя знайомих (розлучення здаватиметься більш ймовірним, якщо є багато прикладів розлучення у знайомих пар). Можна визначити величину тої можливості, що певний політичний діяч втратить підтримку, лише уявно «програвши» в уяві способи, у які він її втрачає. Можна визначити вірогідність, з якою жорстока людина «бачитиме» на картках Роршаха монстрів, через міцність асоціативного зв'язку між жорстокістю та монстрами.

Ми припустили, що люди можуть використовувати евристику доступності, не тільки виносячи судження про певний об'єкт чи подію, а й вирішуючи різноманітні проблемні ситуації та задачі. Був проведений експеримент, в якому брали участь дві групи по 15 досліджуваних в кожній. Для експерименту були підібрані логічні задачі, умова яких сприяла використанню евристики доступності. Після цього із початкових задач ми вилучили частину умови, яка запускає механізм використання евристики. Кожному досліджуваному задавалося по 15 питань, в яких чергувалися питання «з евристикою» та «без евристики». Після цього планується порівняти кількість правильних відповідей на звичайні задачі та ті, що, на нашу думку, сприяють застосуванню евристичного типу мислення.

На даний момент результати експерименту знаходяться в стані обробки, але ми можемо припустити, що евристика дійсно відіграє важливу роль у вирішенні проблемних задач та ситуацій.

Література

1. Tversky, A., & Kahneman, D. (1982). Availability: A heuristic for judging frequency and probability. In D. Kahneman, P. Slovic, & A. Tversky (Eds.), *Judgment Under Uncertainty: Heuristics and Biases* (pp. 163–189). Cambridge: Cambridge University Press.
2. Slovic, P., Finucane, M., Peters, E., & MacGregor, D. G. (2002). The affect heuristic. In T. Gilovich, D. Griffin, & D. Kahneman (Eds.), *Heuristics and Biases: The Psychology of Intuitive Judgment* (pp. 397–420). Cambridge: Cambridge University Press.

3. Carmen Keller, Michael Siegrist, and Heinz Gutscher (2006). The Role of the Affect and Availability Heuristics in Risk Communication. *Risk Analysis*, Vol. 26, No. 3, 2006 (pp. 631 – 639)
4. Yamagishi, K. (1997). When a 12.86% mortality is more dangerous than 24.14%: Implications for risk communication. *Applied Cognitive Psychology*, 11, 495–506.